

Öt év liturgiátörténeti kutatásai az ELTE BTK-n

Az OTKA/NKFIH 2013-ban elnyert, jelentős összegű támogatásának köszönhetően Liturgiátörténeti Kutatócsoport alakult az ELTE BTK Vallástudományi Központján belül. A pályázati periódus négy éve alatt nemcsak érdeklődésünk tárgyához, a nyugati liturgia változatainak megértéséhez jutottunk közelebb, hanem létrejött egy olyan, ígéretes műhely is, amely nagy tapasztalattal és összehangoltan képes tovább dolgozni a mérhetetlen, de immár nem beláthatatlan forrásanyagon.

A kutatás folyamatáról és eredményeiről 2018-ban házi konferencia formájában számoltunk be; a soron következő tanulmányok az ott elhangzott előadások írásos változatai. Van köztük programadó esszé, hagyományos értelemben vett tanulmány és munkabeszámoló is, de talán éppen így tudják érzékeltetni a műhelymunka frissességét és sokrétűségét. Közös és átfogó munkát öt területen végeztünk. A cél az volt, hogy az összeurópai mintavételt minél többféle anyagon végezzük el, így a különböző mintavételekből nyert tipológiák pontosítsák, helyesbítsék egymást. Visszatérő jelenség ugyanis, hogy a liturgia egyik vagy másik területéről nyert tapasztalatokat mint a liturgia egészének szervező elvét általánosítják egyes kutatók. A konferencia programját úgy állítottuk össze, hogy az előzmények és az elvi alapok tisztázása után minden területet a legilletékesebb kolléga mutasson be.

A missalia-projekt a lehető legtöbb egyházmegyes és szerzetesrendi miseforrás temporális (időszaki) részét dolgozta föl és hasonlította össze.

A ritualia-projekt a misén és zsolozsmán kívüli vagy azokhoz rendhagyóan kapcsolódó szertartások elemzésével foglalkozott. Ilyen szertartások a szentségek vagy szentelmények kiszolgáltatásai, a processziók, az egyházfegyelmi és drámai-mimetikus rítusok.

A psalteria-projekt a zsolozsma legalapvetőbb rétegét, az ordináriumot és az évközi időszak vasárnapjainak és hétköznapjainak változatait dolgozta föl a missalia-projekt elveinek megfelelően, azaz a lehető legnagyobb földrajzi-intézményes és teljes műfaji lefedettségre törekedve.

A calendaria-projekt egyrészt a liturgikus év pontos informatikai leírásához volt szükséges, másrészt annak megállapításához, hogy mely szentek vagy ünnepek tekinthetők a nyugati középkori liturgiában általánosnak vagy elszigeteltnek, és melyek azok, amelyeknek elterjedési köre regionális vagy intézményi kapcsolatokat képes kimutatni.

Az utolsó, úgynevezett ólatin projekt már túlmutatott a kutatás eredeti célkitűzésén, amely megelégedett volna a római típusú latin rítus változatainak, úzusainak elemzésével. Az ólatin projekt a rómain kívüli, úgynevezett regionális rítusok miseforrásait vetette össze, és igyekezett belőlük következtetésekre jutni a liturgikus szövegkezelés előzményeit, legősibb megközelíthető állapotait illetően.

TÁJAK, KOROK, HAGYOMÁNYOK

A Liturgiátörténeti Kutatócsoport kutatási beszámolója (2013–2017)
2018. február 9. péntek, ELTE BTK, F épület, Kodály-terem

MEGNYITÓ

09:30 *Déri Balázs* (ELTE BTK Vallástudományi Központ):
A liturgikus kutatások jelentősége és interdiszciplináris összefüggései

DÉLELŐTTI ÜLÉSSZAK

10:00 *Földváry Miklós István*: Miért és hogyan építsünk liturgikus adatbázist?
11:30 *Horváth Balázs*: A miseorációk kutatása és tanulságai
12:00 *Sabo Katalin*: A Dániel-kantikum liturgikus használatának tipológiája
és ólatin vonatkozásai
12:30 *Varga Benjámín*: Mossóczy Zakariás népnyelvű rituále-kísérlete
a XVI. században. Régi kérdések, régi válaszok

VENDÉGELŐADÁS

14:00 *Kovács Andrea* (LFZE Egyházzenei Kutatócsoport): „Obtulerunt discipuli
Domino”. A magyarországi Alleluja-sorozatok és külföldi párhuzamaik,
avagy a középkori magyar liturgia Géza-kori elemei?

DÉLUTÁNI ÜLÉSSZAK

15:30 *Szaszovszky Ágnes*: Szertartáskönyvek és szertartási élet.
Pontifikálék és rituálék tartalomindexelése
16:00 *Stamler Ábel*: Az apátbenedikálás ordóinak történeti-összehasonlító
elemzése és vallástudományi távlatai
16:30 *Horváth Ágnes*: A zsolozsmaordinárium kutatása
a matutínium-áldások tükrében
17:00 *Paulus Frigyes*: A kalendáriumkutatás problematikája és módszerei

KÖNYVBEMUTATÓ ÉS VÁSÁR

17:30 Az Argumentum Kiadó liturgikus vonatkozású kiadványai

VESPERÁS

19:00 A köznapról és Szent Skolasztikáról, Szent Mihály-templom
(1056 Váci utca 47/b)

Földváry Miklós István